

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

22 січня 2025 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 20/зп-25

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у пленарному складі:

головуючого – Андрія ПАСІЧНИКА,

членів Комісії: Михайла БОГОНОСА, Людмили ВОЛКОВОЇ, Віталія ГАЦЕЛЮКА, Ярослава ДУХА, Романа КИДИСЮКА, Надії КОБЕЦЬКОЇ, Олега КОЛУША, Володимира ЛУГАНСЬКОГО, Руслана МЕЛЬНИКА, Олексія ОМЕЛЬЯНА, Романа САБОДАША, Руслана СИДОРОВИЧА, Сергія ЧУМАКА (доповідач),

розглянувши питання затвердження Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення,

встановила:

Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення затверджено рішенням Комісії від 03 листопада 2016 року № 143/зп-16 (рішенням Комісії від 13 лютого 2018 року № 20/зп-18 його викладено в новій редакції та рішеннями Комісії від 16 лютого 2018 року № 22/зп-18, від 21 березня 2018 року № 57/зп-18, від 07 грудня 2023 року № 166/зп-23, від 24 квітня 2024 року № 108/зп-24 до нього внесено зміни, далі – Положення).

30 грудня 2023 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедур суддівської кар'єри» від 09 грудня 2023 року № 3511-ІХ, яким, зокрема, удосконалено процедуру кваліфікаційного оцінювання.

Частиною шостою статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) передбачено затвердження Вищою радою правосуддя Єдиних показників для оцінки доброчесності та професійної етики судді

(кандидата на посаду судді). До 30 грудня 2023 року Закон не містив відповідних положень.

Процедуру проведення Комісією кваліфікаційного оцінювання врегульовано главою 1 розділу V Закону.

Відповідно до частини п'ятої статті 83 Закону порядок та методологія кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення затверджуються Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Ураховуючи зміни, внесені до Закону щодо удосконалення процедур суддівської кар'єри, зокрема процедури кваліфікаційного оцінювання, виникла необхідність у внесенні змін до Положення, а саме – викладення його в новій редакції.

На виконання вимог Закону Комісією підготовлено проєкт нової редакції Положення та організовано його публічне обговорення протягом листопада – грудня 2024 року.

Водночас згідно з пунктом 20 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», оцінюється колегіями Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в порядку, визначеному цим Законом, за правилами, які діяли до дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедур суддівської кар'єри», та з урахуванням особливостей, передбачених цим розділом.

Правила, згідно з якими Комісія оцінює відповідність займаній посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», містяться в Положенні. На сьогодні значна кількість суддів місцевих та апеляційних судів потребує завершення кваліфікаційного оцінювання на відповідність займаній посаді. У зв'язку з цим указаний локальний нормативно-правовий акт Комісії діятиме тривалий час.

Ураховуючи зазначене, членом Комісії – доповідачем запропоновано Комісії затвердити нове Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, дія якого поширюватиметься на оновлені процедури кваліфікаційного оцінювання.

Заслухавши члена Комісії – доповідача Сергія Чумака, обговоривши питання порядку денного, Комісія дійшла висновку про необхідність затвердження нового Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення.

Керуючись статтями 83–88, 93, 98, 101 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Вища кваліфікаційна комісія суддів України одноголосно

вирішила:

затвердити Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення згідно з додатком до цього рішення.

Головуючий	/підпис/	Андрій ПАСТІЧНИК
Члени Комісії:	/підпис/	Михайло БОГОНІС
	/підпис/	Людмила ВОЛКОВА
	/підпис/	Віталій ГАЦЕЛЮК
	/підпис/	Ярослав ДУХ
	/підпис/	Роман КИДИСЮК
	/підпис/	Надія КОБЕЦЬКА
	/підпис/	Олег КОЛУШ
	/підпис/	Володимир ЛУГАНСЬКИЙ
	/підпис/	Руслан МЕЛЬНИК
	/підпис/	Олексій ОМЕЛЬЯН
	/підпис/	Роман САБОДАШ
	/підпис/	Руслан СИДОРОВИЧ
	/підпис/	Сергій ЧУМАК

Згідно з оригіналом

Провідний спеціаліст відділу
проведення засідань, контролю та
обліку рішень Комісії управління підготовки
та проведення засідань Комісії секретаріату Комісії
15.05.2025

О.М. Семоненко

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішення Вищої кваліфікаційної
комісії суддів України

22 січня 2025 року № 20/зп-25

ПОЛОЖЕННЯ**про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання,
показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання
та засоби їх встановлення**

Це Положення розроблено відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) і визначає порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання судді у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення або кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді у межах конкурсу на зайняття вакантної посади судді в апеляційному суді, вищому спеціалізованому суді або Верховному Суді, а також показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення.

РОЗДІЛ 1. Загальні положення

1.1. Кваліфікаційне оцінювання – це встановлена законом та цим Положенням процедура визначення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за критеріями компетентності (професійна, особиста, соціальна), доброчесності та професійної етики.

1.2. Метою кваліфікаційного оцінювання є встановлення рівня компетентності, доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді).

1.3. Завданням кваліфікаційного оцінювання є встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) вимогам до посади судді за критеріями компетентності (професійна, особиста, соціальна), доброчесності та професійної етики згідно з визначеними показниками.

1.4. Основними принципами кваліфікаційного оцінювання є автономність, запобігання конфлікту інтересів, об'єктивність, неупередженість, прозорість, публічність, рівність умов для суддів (кандидатів на посаду судді).

1.5. Кваліфікаційне оцінювання проводиться Комісією у складі, визначеному рішенням Комісії.

1.6. Кваліфікаційне оцінювання включає такі етапи:

1.6.1. Складання кваліфікаційного іспиту.

1.6.2. Дослідження досьє та проведення співбесіди.

РОЗДІЛ 2. Показники відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення

2.1. Відповідність судді (кандидата на посаду судді) критерію професійної компетентності оцінюється (встановлюється) за такими показниками:

2.1.1. Когнітивні здібності.

2.1.2. Знання історії української державності.

2.1.3. Загальні знання у сфері права.

2.1.4. Знання зі спеціалізації суду відповідного рівня.

2.1.5. Здатність практичного застосування знань у сфері права у суді відповідного рівня та спеціалізації.

2.2. Кваліфікаційне оцінювання за критерієм професійної компетентності проводиться з урахуванням принципів інстанційності та спеціалізації.

Показники відповідності судді (кандидата на посаду судді) критерію професійної компетентності оцінюються на підставі результатів складення кваліфікаційного іспиту.

2.3. Організаційно-правові засади підготовки та проведення кваліфікаційного іспиту, форму та зміст тестувань, практичних завдань, методик оцінювання результатів іспиту визначено Положенням про порядок складання кваліфікаційного іспиту та методику оцінювання кандидатів.

2.4. Відповідність судді (кандидата на посаду судді) критерію особистої компетентності оцінюється (встановлюється) за такими показниками:

2.4.1. Рішучість та відповідальність.

2.4.2. Безперервний розвиток.

2.5. Рішучість – це здатність судді (кандидата на посаду судді) вчасно приймати та не відкладати рішення у значущій для людини ситуації, навіть складні та непопулярні.

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику рішучості, якщо вчасно приймає рішення, в тому числі складні та непопулярні; не відкладає рішення навіть попри наявні складнощі; демонструє розуміння невідкладності рішень, докладаючи максимальних, в тому числі додаткових/понаднормових, зусиль для їх вчасного прийняття замість того, щоб обґрунтовувати відтермінування зовнішніми чинниками.

2.6. Відповідальність – це здатність судді (кандидата на посаду судді) брати на себе відповідальність за рішення та їх наслідки.

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику відповідальності, якщо вміє оцінювати наслідки та приймати усвідомлені рішення; приймає повну особисту відповідальність за свої рішення та їх наслідки; у разі виникнення перешкод та ускладнень не шукає можливості перекласти відповідальність на інших або зняти з себе відповідальність, посиляючись на зовнішні обставини.

2.7. Безперервний розвиток – це свідомі та послідовні зусилля судді (кандидата на посаду судді) щодо професійного саморозвитку.

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику безперервного розвитку, якщо він об'єктивно оцінює свої сильні сторони та зони розвитку; запитує та відкрито сприймає зворотний зв'язок; виносить уроки з досвіду, зокрема з власних помилок, та коригує свої підходи та поведінку; має (принаймні усно) сформований план розвитку, визначає пріоритети щодо власного розвитку; регулярно займається саморозвитком, зокрема відвідує заходи з підвищення кваліфікації (тренінги, навчання, професійні конференції тощо); займає та підтримує активну позицію у фаховому середовищі, зокрема виконує наукові роботи та/або бере участь у проєктах юридичного спрямування, пише статті, колонки або блоги на правову тематику тощо.

2.8. Відповідність судді (кандидата на посаду судді) критерію соціальної компетентності оцінюється (встановлюється) за такими показниками:

2.8.1. Ефективна комунікація.

2.8.2. Ефективна взаємодія.

2.8.3. Стійкість мотивації.

2.8.4. Емоційна стійкість.

2.9. Ефективна комунікація – це здатність судді (кандидата на посаду судді) ефективно використовувати комунікацію як інструмент для формування повного розуміння ситуації, встановлення взаєморозуміння та консенсусу у взаємодії з іншими.

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику ефективної комунікації, якщо вміє чути та розуміти точку зору інших; чітко та структуровано доносить свою позицію; обґрунтовує свої рішення раціональними, цілісними та послідовними аргументами; здатний відстоювати свою позицію та впливати на думку інших; впевнено та переконливо виступає перед аудиторією.

2.10. Ефективна взаємодія – це здатність судді (кандидата на посаду судді) будувати конструктивні стосунки з колегами та іншими представниками професійного середовища на основі професійних цілей та цінностей, а не особистих інтересів.

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику ефективної взаємодії, якщо проявляє повагу та докладає свідомих зусиль для розуміння інших точок зору; не провокує сам та не допускає виникнення міжособистісних конфліктів; здатний вживати ефективних заходів для вирішення робочих суперечок.

2.11. Стійкість мотивації – це усвідомлена мотивація судді (кандидата на посаду судді) до тривалого виконання професійних обов'язків судді в межах закону.

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику стійкості мотивації, якщо має та демонструє усвідомлену (не ситуативну) мотивацію до роботи на посаді судді; розуміє всі виклики та складнощі такої роботи; може переконливо пояснити, що мотивує його до роботи на посаді судді (ці фактори співпадають із реальними умовами роботи в межах правового поля);

має сталу та усвідомлену мотивацію до служіння суспільству та розбудови правової держави.

2.12. Емоційна стійкість – це здатність судді (кандидата на посаду судді) ефективно управляти своїми емоційними станами.

Суддя (кандидат на посаду судді) відповідає показнику емоційної стійкості, якщо він на прикладах доводить свою здатність проявляти емоційну стійкість у стресових ситуаціях та під психологічним тиском; переконливо на прикладах розповідає, як відновлюється від стресу та напруги у професійній діяльності, та демонструє під час співбесіди здатність утримувати фокус та зберігати емоційну рівновагу, відповідаючи на запитання членів Комісії, в тому числі складні та провокаційні (зокрема, щодо статків, доходів, доброчесності тощо).

2.13. Відповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики оцінюється (встановлюється) за такими показниками:

2.13.1. Незалежність.

2.13.2. Чесність.

2.13.3. Неупередженість.

2.13.4. Сумлінність.

2.13.5. Непідкупність.

2.13.6. Дотримання етичних норм і бездоганна поведінка у професійній діяльності та особистому житті.

2.13.7. Законність джерел походження майна, відповідність рівня життя судді (кандидата на посаду судді) або членів його сім'ї задекларованим доходам, відповідність способу життя судді (кандидата на посаду судді) його статусу.

2.14. Для оцінки відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики Комісією враховуються Єдині показники для оцінки доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді), затверджені Вищою радою правосуддя.

2.15. Показники, визначені пунктами 2.4, 2.8, 2.13 цього Положення, оцінюються за результатами дослідження інформації, яка міститься у суддівському досьє (досьє кандидата на посаду судді), та співбесіди.

2.16. Для встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання за визначеними цим Положенням показниками також може бути досліджено загальновідому і загальнодоступну інформацію.

2.17. У разі якщо інформація (відомості, дані) стосовно судді (кандидата на посаду судді) стала відома під час проведення співбесіди, така інформація (відомості, дані), якщо це можливо, невідкладно долучається членом Комісії – доповідачем до суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді) та досліджується для встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання.

РОЗДІЛ 3. Тестування з метою перевірки особистих морально-психологічних якостей

3.1. Тестування з метою перевірки особистих морально-психологічних якостей проводиться у разі ухвалення Комісією відповідного рішення, в порядку та за методикою, визначеними в цьому рішенні.

3.2. Рішення про проведення такого тестування ухвалюється Комісією стосовно всіх суддів (кандидатів на посаду судді) у межах відповідної процедури кваліфікаційного оцінювання.

3.3. Результати тестування з метою перевірки особистих морально-психологічних якостей використовуються як одне із джерел інформації і оцінюються у сукупності з іншою зібраною інформацією та матеріалами. Ці результати є конфіденційними, не оприлюднюються та не впливають на кількість балів кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді).

3.4. Результати тестувань з метою перевірки особистих морально-психологічних якостей зберігаються у суддівському досьє (досьє кандидата на посаду судді) відповідно до порядку формування і ведення суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді).

3.5. Результати тестувань з метою перевірки особистих морально-психологічних якостей судді (кандидата на посаду судді) є дійсними протягом двох років з дня ухвалення Комісією рішення за результатами кваліфікаційного оцінювання і враховуються у разі проведення кваліфікаційного оцінювання протягом цього періоду.

РОЗДІЛ 4. Застосування інших засобів встановлення показників відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання

4.1. Інші засоби встановлення показників відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання відповідно до статті 85 Закону можуть застосовуватися стосовно осіб, щодо яких Комісією ухвалено рішення про проведення кваліфікаційного оцінювання.

4.2. Іншими засобами встановлення показників відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання є, зокрема:

4.2.1. Дослідження копій окремих судових рішень, технічних записів, що фіксують судові засідання, журналу або протоколу судового засідання.

4.2.2. Регулярне оцінювання судді.

4.2.3. Опитування за попередніми місцями роботи судді (кандидата на посаду судді).

4.2.4. Дослідження інформації:

4.2.4.1. Про участь судді (кандидата на посаду судді) у роботі органів врядування та самоврядування.

4.2.4.2. Про результати наукової діяльності судді (кандидата на посаду судді), у тому числі самостійне проведення наукових досліджень, практичне застосування його наукових доробків, апробація результатів.

4.2.4.3. Щодо поведінки кандидата на посаду судді під час здійснення представництва у судах та інших органах.

4.3. Інші засоби встановлення відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання є додатковими джерелами для визначення показників кваліфікаційного оцінювання та можуть застосовуватися Комісією або за дорученням Комісії членом Комісії, який готує доповідь за результатами дослідження суддівського досьє (досьє кандидата на посаду судді), або за його дорученням – інспектором Комісії.

4.4. За допомогою інших засобів встановлення відповідності судді критеріям кваліфікаційного оцінювання досліджуються, зокрема, якість підготовки тексту судового рішення, дотримання суддею правил ведення судового засідання, суддівської етики, а також виконання суддею інших обов'язків.

Комісія не ставить під сумнів законність судового рішення, але враховує такі аспекти:

4.4.1. Логічна структура та зв'язність тексту, доступність рішення для сприйняття, наявність мотивації та обґрунтування.

4.4.2. Використання зрозумілої мови та офіційно-ділового стилю мовлення.

4.4.3. Застосування релевантних джерел права.

4.5. Інші засоби встановлення показників відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання застосовуються з урахуванням усього періоду здійснення ним професійної діяльності.

РОЗДІЛ 5. Визначення результатів кваліфікаційного оцінювання

5.1. Відповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання встановлюється членами Комісії шляхом оцінки відповідності визначеним показникам.

Оцінка відповідності судді (кандидата на посаду судді) показникам критеріїв особистої та соціальної компетентності, доброчесності та професійної етики здійснюється членами Комісії за їх внутрішнім переконанням із застосуванням засобів їх встановлення.

5.2. Показники відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання досліджуються окремо один від одного та у сукупності.

5.3. Кількісні показники здійснення правосуддя (статистичні дані) не є визначальними у процесі кваліфікаційного оцінювання та мають бути досліджені з урахуванням якісних показників (фактичних обставин, в яких діяв суддя або кандидат на посаду судді).

5.4. При визначенні результатів кваліфікаційного оцінювання діє принцип автономності, відповідно до якого кваліфікаційне оцінювання може проводитися незалежно від інших проваджень щодо судді (кандидата на посаду судді), а будь-який висновок та/або оцінка національного або міжнародного органу щодо судді (кандидата на посаду судді) не є заздалегідь визначальним та обов'язковим для врахування під час оцінювання відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання. Такі висновок та/або оцінка можуть бути враховані під час оцінювання відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання.

5.5. Суддя (кандидат на посаду судді) вважається таким, що відповідає показнику відповідності критерію кваліфікаційного оцінювання, у разі набрання ним більше нуля балів за такий показник. У випадку, якщо суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає одному показнику, такий суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критерію. Суддя (кандидат на посаду судді) вважається таким, що відповідає критеріям кваліфікаційного оцінювання, у разі набрання не менше 75 відсотків від суми максимально можливих балів за кожен критерій за результатами їх оцінювання на етапі «Дослідження досьє та проведення співбесіди».

5.6. Вага критеріїв та показників під час кваліфікаційного оцінювання:

5.6.1. Критерії компетентності:

5.6.1.1. Професійна компетентність (за показниками, отриманими під час кваліфікаційного іспиту) – 400 балів, з яких:

5.6.1.1.1. Рівень когнітивних здібностей – 60 балів.

5.6.1.1.2. Рівень знань з історії української державності – 40 балів.

5.6.1.1.3. Рівень загальних знань у сфері права – 50 балів.

5.6.1.1.4. Рівень знань зі спеціалізації суду відповідного рівня – 100 балів.

5.6.1.1.5. Рівень здатності практичного застосування знань у сфері права у суді відповідного рівня та спеціалізації – 150 балів.

5.6.1.2. Особиста компетентність – 50 балів, з яких:

5.6.1.2.1. Рішучість та відповідальність – 25 балів.

5.6.1.2.2. Безперервний розвиток – 25 балів.

5.6.1.3. Соціальна компетентність – 50 балів, з яких:

5.6.1.3.1. Ефективна комунікація – 12,5 бала.

5.6.1.3.2. Ефективна взаємодія – 12,5 бала.

5.6.1.3.3. Стійкість мотивації – 12,5 бала.

5.6.1.3.4. Емоційна стійкість – 12,5 бала.

5.7. Оцінювання критеріїв (показників) особистої та соціальної компетентності на етапі «Дослідження досьє та проведення співбесіди» здійснюється Комісією у складі палати або колегії шляхом обчислення середнього арифметичного бала.

У разі проведення оцінювання критеріїв (показників) особистої та соціальної компетентності на етапі «Дослідження досьє та проведення

співбесіди» Комісією у складі колегії обчислення середнього арифметичного бала здійснюється на підставі оцінок всіх членів колегії.

У разі проведення оцінювання критеріїв (показників) особистої та соціальної компетентності на етапі «Дослідження досьє та проведення співбесіди» Комісією у складі палати обчислення середнього арифметичного бала здійснюється на підставі оцінок членів палати, які брали участь у співбесіді під час кваліфікаційного оцінювання, без урахування однієї найвищої та однієї найнижчої оцінки.

5.8. Критерії доброчесності та професійної етики – 300 балів.

5.9. Комісія керується презумпцією, відповідно до якої суддя (кандидат на посаду судді) відповідає критеріям доброчесності та професійної етики. Ця презумпція є спростовною, а рівень такої відповідності підлягає з'ясуванню під час кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді).

5.10. Суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критеріям доброчесності та професійної етики у разі встановлення невідповідності або наявності обґрунтованого сумніву в його відповідності хоча б одному показнику, визначеному пунктом 2.13 цього Положення. Такий суддя (кандидат на посаду судді), припиняє участь у кваліфікаційному оцінюванні та визнається таким, що не підтвердив здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді.

5.11. Під час оцінювання відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання враховуються обставини, що вказують на істотність порушення правил та/або норм, зокрема: тяжкість діяння та його наслідки, суб'єктивна сторона поведінки, історичний контекст події, систематичність, давність порушення тощо.

5.12. Кількість балів за результатами оцінювання відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики може бути знижена на 15 балів за кожне виявлене порушення (одне суттєве або декілька менш суттєвих) правил та/або норм.

Суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критеріям доброчесності та професійної етики, якщо остаточна кількість набраних ним балів є меншою 225.

5.13. Істотність порушень встановлюється Комісією при закритому обговоренні і визначається шляхом голосування. Кожне зниження балів повинно бути мотивовано в рішенні Комісії.

РОЗДІЛ 6. Порядок проведення кваліфікаційного оцінювання

6.1. Кваліфікаційне оцінювання проводиться на підставі:

6.1.1. Заяви кандидата на посаду судді, поданої для участі в конкурсі на зайняття вакантної посади судді.

6.1.2. Рішення Комісії у зв'язку з накладенням на суддю дисциплінарного стягнення відповідно до пункту 4 частини першої статті 109 Закону.

6.2. Суддя (кандидат на посаду судді) може звернутися до Комісії із заявою про проведення його кваліфікаційного оцінювання не раніше ніж через один рік з дня ухвалення Комісією рішення за результатами останнього кваліфікаційного оцінювання, крім випадків подання суддею (кандидатом на посаду судді) заяви про проведення оцінювання на зайняття вакантної посади судді в суді іншої інстанції або іншої спеціалізації.

6.3. Порядок подання заяви про проведення кваліфікаційного оцінювання для участі в конкурсі на зайняття вакантної посади судді визначається Положенням про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді та умовами проведення конкурсу.

6.4. Комісія протягом трьох місяців із дня надходження відповідної письмової заяви ухвалює рішення про призначення кваліфікаційного оцінювання, крім випадку проведення кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення.

6.5. Черговість етапів проведення кваліфікаційного оцінювання визначається рішенням Комісії. Якщо не ухвалено іншого рішення, першим етапом кваліфікаційного оцінювання є складання кваліфікаційного іспиту.

6.6. У разі ухвалення Комісією рішення про зміну черговості етапів кваліфікаційного оцінювання порядок допуску до наступного етапу та застосування мінімально допустимих балів визначається зазначеним рішенням.

6.7. За результатами одного етапу кваліфікаційного оцінювання Комісія ухвалює рішення про допуск судді (кандидата на посаду судді) до іншого етапу кваліфікаційного оцінювання.

6.8. Комісія ухвалює рішення про відмову у допуску до кваліфікаційного оцінювання, якщо:

6.8.1. Особа не відповідає встановленим законом вимогам до кандидата на посаду судді відповідного суду.

6.8.2. Заява кандидата на посаду судді та подані ним документи не відповідають встановленим законом та рішеннями Комісії переліку та вимогам.

6.8.3. Кандидатом на посаду судді порушено строк та процедуру звернення про проведення кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на зайняття вакантної посади судді.

6.8.4. Кандидат на посаду судді звернувся до Комісії з відповідною заявою раніше ніж через один рік з дня ухвалення Комісією рішення за результатами останнього його кваліфікаційного оцінювання, крім випадків подання заяви про проведення оцінювання для участі в конкурсі на зайняття вакантної посади судді в суді іншої інстанції або іншої спеціалізації.

6.9. Заява про проведення кваліфікаційного оцінювання залишається без розгляду, якщо суддя (кандидат на посаду судді) звернувся із заявою про залишення його заяви без розгляду.

6.10. Інформація про проведення кваліфікаційного оцінювання розміщується на офіційному вебсайті Комісії.

6.11. Комісія не пізніш як за десять днів до дати проведення кваліфікаційного оцінювання повідомляє суддю (кандидата на посаду судді) про час і місце його проведення шляхом розміщення відповідної інформації на своєму офіційному вебсайті. Повідомлення про час і місце проведення співбесіди може бути надіслано за вказаною у заяві адресою (поштовою або електронною) або за місцем роботи судді (кандидата на посаду судді).

6.12. Організація та проведення засідання Комісії з питань кваліфікаційного оцінювання здійснюється в порядку, визначеному Законом та Регламентом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6.13. Перебіг кваліфікаційного оцінювання, зокрема складання кваліфікаційного іспиту та проведення співбесіди, фіксується за допомогою технічних засобів відео- та аудіофіксації.

6.14. Аудіозаписи засідань є невід'ємною частиною протоколів засідань.

6.15. Кваліфікаційне оцінювання проводиться у режимі прямої відеотрансляції з урахуванням вимог та обмежень, викладених у пункті 8 параграфу 3 розділу I Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6.16. Комісія після встановлення результатів етапу кваліфікаційного оцінювання ухвалює рішення про допуск до наступного етапу та повідомляє про нього суддю (кандидата на посаду судді) шляхом розміщення відповідної інформації на своєму офіційному вебсайті.

6.17. Особиста участь судді (кандидата на посаду судді) під час проведення кваліфікаційного оцінювання є обов'язковою.

6.18. Неявка кандидата на посаду судді для проходження кваліфікаційного оцінювання для участі в конкурсі на зайняття вакантної посади судді не перешкоджає проведенню конкурсу та є підставою припинення його кваліфікаційного оцінювання.

6.19. Дослідження досьє судді (кандидата на посаду судді) (далі – досьє) полягає у систематизації, аналізуванні, збиранні, уточненні даних досьє з метою попередньої оцінки відповідності судді (кандидата на посаду судді) показникам критеріїв кваліфікаційного оцінювання.

6.20. Дослідження досьє здійснюється членом Комісії, визначеним для підготовки до розгляду і доповіді справи про проведення кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді), (далі – доповідач).

6.21. Співбесіда полягає в обговоренні результатів дослідження досьє та складається з таких етапів:

6.21.1. Оголошення доповіді.

6.21.2. Надання судді (кандидату на посаду судді) можливості доповнити, уточнити чи спростувати оголошену в доповіді інформацію.

6.21.3. Послідовне обговорення з суддею (кандидатом на посаду судді) показників з метою ухвалення остаточного рішення про підтвердження або непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді.

6.22. Співбесіда проходить в засіданні Комісії у складі, визначеному рішенням Комісії.

6.23. Обговорення відбувається шляхом опитування судді (кандидата на посаду судді) доповідачем і членами Комісії та надання суддею (кандидатом на посаду судді) відповідей і пояснень.

6.24. Під час співбесіди обов'язково обговорюються із суддею (кандидатом на посаду судді) дані щодо його відповідності критеріям професійної етики та доброчесності.

6.25. Суддя (кандидат на посаду судді) до проведення співбесіди має право:

6.25.1. Знайомитися з матеріалами досьє.

6.25.2. Надавати документи (завірені копії документів) чи іншу інформацію, яка доповнює, спростовує чи уточнює дані, що містяться в досьє.

6.25.3. Надавати свої пояснення, зокрема у письмовому вигляді.

6.26. Письмові пояснення надаються суддею (кандидатом на посаду судді) протягом п'яти робочих днів з дня ознайомлення з матеріалами досьє, але не пізніше одного робочого дня до дати проведення співбесіди. Усні пояснення надаються суддею під час співбесіди.

6.27. Суддя (кандидат на посаду судді), який проходить кваліфікаційне оцінювання, під час співбесіди має право надавати пояснення з питань, пов'язаних з проходженням кваліфікаційного іспиту, та щодо інформації і документів, що містяться в його досьє, надавати коментарі, документи та інформацію за розділами досьє.

6.28. Члени Комісії мають право ставити судді (кандидату на посаду судді) запитання щодо оголошених під час доповіді показників, самостійно знайомитися з досьє, ставити запитання доповідачу, порушувати перед Комісією питання, які виникли під час ознайомлення з досьє.

6.29. У разі необхідності під час співбесіди може бути оголошено перерву.

6.30. За потреби отримання інформації та копій документів і матеріалів (зокрема з обмеженим доступом) стосовно судді (кандидата на посаду судді), членів його сім'ї, близьких осіб або осіб, з якими у судді (кандидата на посаду судді) є родинні зв'язки, перерва може тривати до отримання відповідей на запити Комісії.

6.31. Перерва у співбесіді в межах кваліфікаційного оцінювання для участі в конкурсі на зайняття вакантної посади судді не повинна перешкоджати визначенню результатів конкурсу та тривати більше ніж 14 календарних днів.

6.32. Кваліфікаційне оцінювання може бути зупинено за рішенням Комісії у випадках, передбачених статтями 84 та 86 Закону.

6.33. Кваліфікаційне оцінювання судді (кандидата на посаду судді) зупиняється, якщо орган, що здійснює дисциплінарне провадження стосовно судді, ухвалить рішення про накладення дисциплінарного стягнення у виді подання про звільнення судді з посади.

6.34. У разі зупинення на підставі статті 84 Закону кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді його участь у конкурсі припиняється.

6.35. Під час співбесіди можуть бути присутні як спостерігачі будь-які заінтересовані особи, а також представники органу суддівського самоврядування та/або представники Громадської ради доброчесності.

6.36. Представники Громадської ради доброчесності беруть участь у співбесіді у порядку, встановленому Регламентом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

6.37. Заінтересована особа зобов'язана не пізніше ніж за десять днів до дати проведення відповідного етапу кваліфікаційного оцінювання письмово повідомити Комісію про свої наміри бути присутнім на ньому, надати контактні засоби зв'язку для узгодження з Комісією порядку спостереження.

6.38. Представники медіа не є заінтересованими особами у процедурі кваліфікаційного оцінювання та мають акредитуватися у визначеному Комісією порядку.

6.39. Порядок перебування заінтересованих осіб в місці проведення кваліфікаційного оцінювання визначається Комісією.

6.40. За результатами першого етапу кваліфікаційного оцінювання Комісія ухвалює одне з таких рішень:

6.40.1. Рішення про допуск до другого етапу кваліфікаційного оцінювання.

6.40.2. Рішення про відмову у допуску до другого етапу кваліфікаційного оцінювання та непідтвердження здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді.

Суддя (кандидат на посаду судді), якому відмовлено у допуску до другого етапу кваліфікаційного оцінювання, вважається таким, що припинив участь у конкурсі та/або кваліфікаційному оцінюванні.

6.41. За результатами кваліфікаційного оцінювання Комісія ухвалює одне із таких рішень:

6.41.1. Рішення про підтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді.

6.41.2. Рішення про непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді.

6.42. Рішення Комісії про непідтвердження здатності кандидата на посаду судді здійснювати правосуддя у відповідному суді є підставою для припинення подальшої його участі у конкурсі на зайняття вакантної посади судді.

6.43. Рішення Комісії, ухвалене за результатами кваліфікаційного оцінювання, складається зі вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частин.

6.44. У вступній частині зазначаються:

6.44.1. Дата, час і місце ухвалення рішення, його номер.

6.44.2. Власне ім'я та прізвище членів Комісії, які брали участь в ухваленні рішення.

6.44.3. Прізвище, ім'я, по батькові судді (кандидата на посаду судді), якого оцінено.

6.44.4. Найменування суду, в якому суддя здійснює правосуддя (у разі проведення кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з накладенням на суддю дисциплінарного стягнення).

6.44.5. Власне ім'я та прізвище члена Громадської ради доброчесності, який бере участь у засіданні.

6.45. В описовій частині рішення зазначаються:

6.45.1. Підстави призначення кваліфікаційного оцінювання.

6.45.2. Стислий опис його проведення.

6.46. У мотивувальній частині рішення зазначаються отримані суддею (кандидатом на посаду судді) бали за результатами оцінювання відповідних критеріїв, інформація про відповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям компетентності, доброчесності та професійної етики, відомості про загальну кількість балів за результатами кваліфікаційного оцінювання, посилення на визначені Законом підстави його ухвалення або мотиви, з яких Комісія дійшла таких висновків. За наявності висновку (інформації) Громадської ради доброчесності про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності у мотивувальній частині також зазначаються мотиви прийняття або відхилення доводів, викладених у ньому.

6.47. Резолютивна частина рішення має містити висновок про те, чи підтвердив суддя (кандидат на посаду судді) здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді, а також кількість балів, набраних суддею (кандидатом на посаду судді) за результатами проходження процедури кваліфікаційного оцінювання.

6.48. Вступна та резолютивна частини рішення Комісії оголошуються в засіданні Комісії відразу після його ухвалення.

6.49. Копія рішення Комісії за результатами кваліфікаційного оцінювання надається судді (кандидату на посаду судді) за його заявою.

6.50. Рішення Комісії, ухвалене за результатами кваліфікаційного оцінювання, може бути оскаржене з підстав та в порядку, визначених законом.

6.51. Результати кваліфікаційного оцінювання кандидата на посаду судді, який підтвердив здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді, використовуються для визначення рейтингу учасників конкурсу на зайняття вакантної посади судді.

6.52. Результати кваліфікаційного оцінювання судді, який підтвердив здатність здійснювати правосуддя у відповідному суді, за рішенням органу, що здійснював дисциплінарне провадження, дійсні лише в межах такої процедури та не використовуються для визначення рейтингу учасників конкурсу на зайняття вакантної посади судді.

6.53. З метою сприяння Комісії у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності

для цілей кваліфікаційного оцінювання відповідно до Закону утворюється Громадська рада доброчесності.

6.54. Розгляд Комісією інформації щодо судді (кандидата на посаду судді), висновку про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності, що надані Громадською радою доброчесності, здійснюється в порядку, визначеному Регламентом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

РОЗДІЛ 7. Особливості проведення кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення

7.1. Кваліфікаційне оцінювання судді у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення проводиться у разі застосування до судді дисциплінарного стягнення, передбаченого пунктом 4 частини першої статті 109 Закону.

7.2. Організація та проведення кваліфікаційного оцінювання судді у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення здійснюється за правилами, встановленими цим Положенням, з урахуванням особливостей, передбачених цим розділом.

7.3. Метою проведення кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення є підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді після проходження ним курсу підвищення кваліфікації у Національній школі суддів України, визначеного органом, що здійснює дисциплінарне провадження стосовно суддів.

7.4. Підставою для призначення кваліфікаційного оцінювання у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення є рішення органу, що здійснює дисциплінарне провадження стосовно суддів.

7.5. Засвідчена копія рішення органу, що здійснює дисциплінарне провадження стосовно суддів, надсилається до Комісії у місячний строк з дня його ухвалення.

7.6. Кваліфікаційне оцінювання суддів у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення проводиться відповідно до спеціалізації суду, здатність здійснювати правосуддя в якому підтверджується.

7.7. Кваліфікаційне оцінювання суддів місцевих та апеляційних загальних судів може проводитися з урахуванням обраної ними спеціалізації.

7.8. Після отримання копії рішення Комісія надсилає до суду, в якому працює суддя, запит про надання інформації та підтверджувальних документів щодо спеціалізації судді.

7.9. У разі ненадання судом запитуваної інформації або неповідомлення суддею місцевого та апеляційного загального суду про обрану спеціалізацію протягом 10 робочих днів з дня отримання запиту Комісії, спеціалізація для проведення кваліфікаційного оцінювання визначається Комісією відповідно до інформації суддівського дос'є судді.

7.10. Національна школа суддів України у десятиденний строк з дня закінчення курсу підвищення кваліфікації судді надає Комісії відповідний звіт.

7.11. Судді, стосовно яких накладено дисциплінарне стягнення, не пізніше 10 робочих днів з дня закінчення курсу підвищення кваліфікації, визначеного органом, що здійснював дисциплінарне провадження, через офіційний вебсайт Комісії (ksk.vkksu.gov.ua) повинні подати заяву та анкету шляхом заповнення відповідних форм, а також надати інформацію про підстави скасування і зміни судових рішень за останні п'ять років здійснення суддею правосуддя згідно з додатками 1 і 2 (завантажуються скановані копії заповнених форм).

7.12. Неявка судді для проходження кваліфікаційного оцінювання у встановлені Комісією строки без поважних причин є підставою для ухвалення рішення про непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді.

7.13. Поважними причинами неявки судді для проходження кваліфікаційного оцінювання є обставини, настання яких не залежить від волі судді і які перешкоджають участі судді у кваліфікаційному оцінюванні, що підтверджується відповідними документами. Поважність причини неявки судді встановлюється вмотивованим рішенням Комісії.

7.14. Про причини неявки суддя зобов'язаний негайно письмово повідомити Комісію, а в разі якщо це неможливо було зробити – протягом п'яти робочих днів після виходу на роботу або припинення дії обставин, які були причиною неявки на кваліфікаційне оцінювання, та подати до Комісії письмову заяву про встановлення строків проведення кваліфікаційного оцінювання.

7.15. Непідтвердження суддею здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді, зокрема через неявку на кваліфікаційне оцінювання без поважних причин, є підставою для направлення до Вищої ради правосуддя відповідного рішення Комісії для вирішення питання про застосування до судді дисциплінарного стягнення, передбаченого частиною дев'ятою статті 109 Закону.

7.16. Результатом рішення Комісії про підтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді після застосування до нього дисциплінарного стягнення у порядку, передбаченому пунктом 4 частини першої статті 109 Закону, є погашення дисциплінарного стягнення. Рішення Комісії про непідтвердження здатності судді здійснювати правосуддя у відповідному суді надсилається до Вищої ради правосуддя.

РОЗДІЛ 8. Перехідні положення

8.1. Процедури первинного кваліфікаційного оцінювання, розпочаті до 30.09.2016, завершуються відповідно до Порядку та методології кваліфікаційного оцінювання судді, затвердженого рішенням Комісії від 21.10.2015 № 67/зп-15 та погодженого рішенням Ради суддів України від

11.12.2015 № 14, Положення про складення іспиту та методику його оцінювання під час кваліфікаційного оцінювання судді, затвердженого рішенням Комісії від 26.10.2015 № 70/зп-15 та погодженого рішенням Ради суддів України від 11.12.2015 № 15.

8.2. Процедури кваліфікаційного оцінювання для підтвердження відповідності судді займаній посаді завершуються відповідно до Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затвердженого рішенням Комісії від 03.11.2016 № 143/зп-16 (у редакції рішення Комісії від 13.02.2018 № 20/зп-18, зі змінами), та Порядку проведення іспиту та методики встановлення його результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання, затвердженого рішенням Комісії від 04.11.2016 № 144/зп-16 (у редакції рішення Комісії від 13.02.2018 № 20/зп-18, зі змінами).

8.3. Процедури кваліфікаційного оцінювання судді для підтвердження здатності здійснювати правосуддя у відповідному суді у зв'язку з накладенням до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедур суддівської кар'єри» дисциплінарного стягнення у виді, передбаченому пунктом 4 частини першої статті 109 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», завершуються відповідно до Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затвердженого рішенням Комісії від 03.11.2016 № 143/зп-16 (у редакції рішення Комісії від 13.02.2018 № 20/зп-18, зі змінами), та Порядку проведення іспиту та методики встановлення його результатів у процедурі кваліфікаційного оцінювання, затвердженого рішенням Комісії від 04.11.2016 № 144/зп-16 (у редакції рішення Комісії від 13.02.2018 № 20/зп-18, зі змінами).

Додаток 1

до Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення

Інформація про підстави скасування судових рішень,
ухвалених суддею _____ (назва суду, ПІБ судді)
за останні п'ять років здійснення правосуддя

№ з/п	Назва сторін, суть справи	Рішення місцевого суду (номер провадження, дата ухвалення судового рішення, результат розгляду справи)	Рішення апеляційного суду (номер провадження, дата ухвалення судового рішення, результат розгляду справи, за наявності – підстава скасування судового рішення)	Рішення Верховного Суду (Верховного Суду України, вищого спеціалізованого суду) (номер провадження, дата ухвалення судового рішення, результат розгляду справи, за наявності – підстава скасування судового рішення)	Примітка (щодо результатів розгляду справи Європейським судом з прав людини)

Суддя

(підпис)_____
(ініціали, прізвище)

Додаток 2

до Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення

Інформація про підстави зміни судових рішень,
ухвалених суддею _____ (назва суду, ПІБ судді)
за останні п'ять років здійснення правосуддя

№ з/п	Назва сторін, суть справи	Рішення місцевого суду (номер провадження, дата ухвалення судового рішення, результат розгляду справи)	Рішення апеляційного суду (номер провадження, дата ухвалення судового рішення, результат розгляду справи, за наявності – підстава зміни судового рішення)	Рішення Верховного Суду (Верховного Суду України, вищого спеціалізованого суду) (номер провадження, дата ухвалення судового рішення, результат розгляду справи, за наявності – підстава зміни судового рішення)	Примітка (щодо результатів розгляду справи Європейським судом з прав людини)

Суддя

(підпис)_____
(ініціали, прізвище)

Окрема думка

члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України Олега Коліуша щодо рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України від 22.01.2025 про затвердження Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення.

22.01.2025 Вища кваліфікаційна комісія суддів України затвердила Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення (далі – Положення).

Погоджуючись в цілому із затвердженою рішенням Комісії редакцією Положення, вважаю за необхідне скористатися правом, наданим мені як члену Комісії згідно з частиною шостою статті 101 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII від 02.06.2016, а також абзацом п'ятим статті 105 Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (із змінами станом на 18.09.2024), і викласти окрему думку щодо певних його пунктів.

Так, пунктом 5.8 Положення передбачається, що вага критеріїв доброчесності та професійної етики під час кваліфікаційного оцінювання становить 300 балів. Відповідно до пункту 5.12 кількість балів за результатами оцінювання відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям доброчесності та професійної етики може бути знижена на 15 балів за кожне виявлене порушення (одне суттєве або декілька менш суттєвих) правил та/або норм. Суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критеріям доброчесності та професійної етики, якщо остаточно кількість набраних ним балів є меншою 225.

Не буду вдаватися до оцінки доцільності вимірювання критерію професійної етики певними балами, оскільки Законом України «Про судоустрій і статус суддів» не визначено такого критерію та не наводяться його складові (показники) на відміну від критерію доброчесності. Більше того, Єдині показники для оцінки доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді), затверджені рішенням Вищої ради правосуддя від 17.12.2024 № 3659/0/15-24, взагалі не розділяють ці критерії.

Зупинюся саме на можливості вимірювання у певних балах такого феномену як доброчесність.

Насамперед на обґрунтування своєї позиції хочу послатися на коментарі до Бангалорських принципів поведінки суддів, в яких йдеться про те, що чесність і непідкупність (зрозуміло, як складові доброчесності) не знають ступенів. Це абсолютні категорії.

Для того, щоб зрозуміти недоцільність і необґрунтованість такого підходу до оцінки доброчесності, слід передусім спробувати з'ясувати зміст цієї правової, морально-етичної та філософської категорії.

Як зазначено у висновку Консультативно ради європейських суддів (далі – КРЕС) № 21 «Про запобігання корупції серед суддів», немає єдиного визначення цього терміну, втім існує загальне розуміння складових елементів доброчесності судової системи.

Українське законодавство також не містить уніфікованого визначення доброчесності та вичерпного переліку її показників. Так, згадки про доброчесність як вимогу до кандидатів на посади в системі правосуддя та Конституційному Суді, а також показники відповідності цьому критерію зустрічаються у таких нормативних актах: статті 127 Конституції України, статтях 69, 94, 95 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», статті 6 Закону України

«Про Вищу раду правосуддя», статтях 10², 11 Закону України «Про Конституційний Суд України», статті 8 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд». Однак зміст цього критерію трактується неоднаково не тільки в різних нормативно-правових актах, а й навіть в середині одного з них – Законі України «Про судоустрій і статус суддів».

Заповнюючи прогалину законодавства, Верховний Суд під час розгляду справ, предметом яких, в тому числі були рішення ВККС України щодо доброчесності кандидатів на посаду судді (суддів), виробив свої підходи до визначення цієї категорії (критерію).

Так, Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду у своєму рішенні від 22.03.2018 у справі № 800/219/17 навів визначення доброчесності як морально-етичного фундаменту діяльності судді, котрий визначає межі та спосіб поведінки, що має ґрунтуватися на принципах добрих відносин з особами, суспільством і державою, а також чесності у способі життя, виконанні професійних обов'язків та розпорядженні матеріальними ресурсами».

У постанові Великої палати Верховного Суду від 10.11.2022 у справі № 9901/355/21 зазначено, що доброчесністю є позитивна моральна якість, зумовлена свідомістю і волею людини, яка є узагальненою стійкою характеристикою людини, її способу життя, вчинків; якість, що характеризує готовність і здатність особистості свідомо і неухильно орієнтуватись у своїй діяльності та поведінці на принципи добра і справедливості.

У постанові Великої палати Верховного Суду від 10.11.2022 у справі № 9901/355/21 поняття доброчесності тлумачиться таким чином: «Критерій доброчесності є надзвичайно важливим з огляду на те, яку роль відіграє судова влада у становленні правової держави. Саме доброчесність є ключовою категорією у формуванні морально-етичного образу суддів, запорукою формування довіри народу до суддів та судової влади в цілому.

Доброчесність – це необхідна морально-етична складова діяльності судді, яка, серед іншого, визначає межу і спосіб його поведінки, що базується на принципах об'єктивного ставлення до сторін у справах та чесності у способі власного життя, виконанні своїх обов'язків та здійсненні правосуддя.

За визначенням терміну, який міститься у Сучасному словнику з етики, доброчесністю є позитивна моральна якість, зумовлена свідомістю і волею людини, яка є узагальненою стійкою характеристикою людини, її способу життя, вчинків; якість, що характеризує готовність і здатність особистості свідомо і неухильно орієнтуватись у своїй діяльності та поведінці на принципи добра і справедливості».

Нещодавно затверджені Вищою радою правосуддя Єдині показники для оцінки доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді) також не містять визначення терміну «доброчесність», хоча і передбачають, що оцінка доброчесності та професійної етики судді (кандидата на посаду судді) полягає у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) певним показникам.

Категорія доброчесності згадується і частково розкривається через певні показники у відповідних документах Конкурсної комісії з добору кандидатів на посади членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, ГРМЕ, Етичної ради, повторюючи в основному законодавче визначення цього поняття.

Отже, як бачимо з наведеного, через свою складність, неоднозначність та різноплановість категорія доброчесності в національному законодавстві та практиці його застосування залишається досі невизначеним і неоднозначним поняттям, що створює

ситуацію, коли його тлумачення здійснюється через призму уявлень та усвідомлень суб'єктів оцінювання.

Зазначена суб'єктивність під час оцінювання доброчесності, зрозуміло, викликає занепокоєння щодо існування надмірних дискреційних повноважень суб'єктів оцінювання (в нашому випадку – ВККСУ) та відсутності юридичної визначеності для суддів (кандидатів), що є неприйнятним з огляду на міжнародні стандарти і практику їх застосування.

Так, Венеційська комісія у пункті 46 Доповіді про правовладдя (Венеція, 25–26 березня 2011 року) зазначає: «Юридична визначеність вимагає, щоб юридичні норми були зрозумілими й точними, а також щоб їхньою метою було забезпечення передбачуваності ситуацій та правовідносин...». Далі у пункті 52 щодо дискреції наголошується: «Хоча дискреційні повноваження потрібні для виконання владою певних завдань у сучасних складних суспільствах, вони не мають здійснюватись у свавільний спосіб. Здійснення повноважень у цей спосіб уможливорює ухвалення істотно несправедливих, необґрунтованих, таких, що суперечать здоровому глуздові, або деспотичних рішень, що є несумісним із принципом правовладдя».

Європейський суд з прав людини також неодноразово наголошував на необхідності нормативного визначення меж дискреції. У своїх рішеннях ЄСПЛ зазначав, що хоча національні органи і мають певну свободу розсуду щодо вибору аргументів у тій чи іншій справі та прийняття доказів на підтвердження позицій сторін, орган державної влади зобов'язаний виправдати свої дії, навівши обґрунтування своїх рішень (див. рішення від 01.07.2003 у справі «Суомінеен проти Фінляндії» № 3780001/97, п. 36).

Як зазначено в Положенні, воно визначає порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання судді у зв'язку з накладенням дисциплінарного стягнення або кваліфікаційним оцінюванням кандидата на посаду судді в межах конкурсу на зайняття вакантної посади судді в апеляційному суді, вищому спеціалізованому суді або Верховному Суді, тобто стосується кар'єри судді чи кандидата, який вирішив обрати таку кар'єру.

З огляду на це процес оцінювання, як і рішення за результатами цього процесу, мають бути зрозумілими як учасникам цих відносин, зокрема суддям (кандидатам на посаду), так і незалежному сторонньому спостерігачу. Про необхідність дотримання таких правил неодноразово наголошувалося і у висновках КРЕС.

Так, у Висновку КРЕС № 21 (2018) «Про запобігання корупції серед суддів» зазначається: «Що стосується відбору, призначення та просування суддів, КРЕС вважає дуже важливим, щоб цей процес ґрунтувався на об'єктивних висновках стосовно правових та позаправових навичок кандидатів. КРЕС наполегливо рекомендує не проводити перевірки, які виходять за межі загальноприйнятих перевірок судимості й фінансового становища кандидата. Утім деякі країни проводять дуже ретельні перевірки на предмет доброчесності, які включають особистий, сімейний та соціальний стан кандидата. Ці перевірки зазвичай проводить служба безпеки. *У країнах, де відбуваються такі перевірки, їх слід здійснювати відповідно до критеріїв, які можна об'єктивно оцінити.* Належно впроваджена система оцінки є дуже ефективним засобом для забезпечення об'єктивності та надійності рішень про просування по службі. Це також сприяє прозорості судової системи в цілому».

У Висновку КРЕС № 17 (2014) «Про оцінювання роботи суддів, якості правосуддя та повагу до незалежності судової влади» зазначається таке: «В основі формального індивідуального оцінювання суддів мають бути об'єктивні критерії, визначені компетентним суддівським органом. Об'єктивні стандарти необхідні не тільки для виключення політичного впливу, а й з інших причин, таких як запобігання виникненню упередженості, консерватизму та протекції по знайомству, що може мати місце, коли призначення та оцінювання проводяться у довільному порядку або за особистими рекомендаціями. Ці об'єктивні стандарти мають ґрунтуватися на критеріях, що враховують кваліфікацію, високі моральні якості, компетентність та ефективність».

Як визначено статтею 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», кваліфікаційне оцінювання проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними законом критеріями. Критеріями кваліфікаційного оцінювання є: 1) компетентність (професійна, особиста, соціальна тощо); 2) професійна етика; 3) доброчесність.

При цьому законодавцем чітко визначено, що оцінювання відповідності критерію професійної компетентності судді (кандидата) здійснюється шляхом проведення кваліфікаційного іспиту, результати якого вимірюються у відповідних балах, оскільки передбачено, що суддя (кандидат) вважається таким, що склав кваліфікаційний іспит, якщо він набрав не менше 75 відсотків максимально можливого бала за відповідне тестування та виконання практичного завдання, а також набрав середньо допустимий бал тестування щодо когнітивних здібностей, встановлений Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Про оцінку відповідності судді (кандидата) критерію доброчесності, як і професійної етики, у відповідних балах чи відсотках від максимально можливих балів в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» не йдеться.

Отже, передбачене в Положенні вимірювання «доброчесності» у певних балах, а не в абсолютному значенні викликає у суддів (кандидатів) невизначеність щодо результатів оцінювання їхньої відповідності цьому критерію. Такий підхід породжує надмірну дискрецію ВККС України, чим створює у стороннього спостерігача враження необ'єктивного оцінювання, упередженості та можливих маніпуляцій, що, своєю чергою, є ознакою корупційних ризиків під час відповідних процедур оцінювання.

З метою запобігання зазначеним ризикам та забезпечення прозорості кваліфікаційного оцінювання, на мою думку, в Положенні необхідно передбачити оцінювання відповідності суддів (кандидатів) критерію доброчесності в абсолютному значенні, тобто чи суддя (кандидат) відповідає критерію, чи не відповідає.

**Член Вищої кваліфікаційної
комісії суддів**

/підпис/

Олег Коліуш

Згідно з оригіналом

Провідний спеціаліст відділу
проведення засідань, контролю та
обліку рішень Комісії управління підготовки
та проведення засідань Комісії секретаріату Комісії
15.05.2025

О.М. Семоненко